

**GEOGRAFIYA DARS MASHG'ULOTLARIDA DASTURIY
TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANISH METODIKASIGA
OID INNOVATSION DARS ISHLAMALARI**

N.A.Abduvahobova

*Buxoro davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti,
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi talabasi*

Sh.E.Xodjanियazova

*Buxoro davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti,
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi talabasi*

Annotatsiya: Zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalar va dasturiy ta'lim vositalarining qo'llanilishi o'quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi. Geografiya fani, o'zining ko'p qirrali va dinamik tabiati bilan, bu vositalardan foydalanish uchun juda mos keladi. Ushbu maqolada geografiya dars mashg'ulotlarida dasturiy ta'lim vositalaridan foydalanish metodikasi va innovatsion dars ishlamalari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: dars mashg'ulotlari, geografik ma'lumotlar, innovatsion metodlar, geografik joylashuv, dasturiy ta'lim vositalari.

**INNOVATIVE LESSON DEVELOPMENTS ON THE
METHODOLOGY OF USING EDUCATIONAL TECHNOLOGY
IN GEOGRAPHY LESSONS**

Abstract: The use of innovative technologies and software tools in the modern educational system helps to make the educational process more effective and interesting. Geography, with its multifaceted and dynamic nature, is well suited to use these tools. This article provides information on the methodology of using software educational tools and innovative teaching methods in geography lessons.

Key words: educational activities, geographic information, innovative methods, geographical location, software educational tools.

Mamlakatimizda esa bugungi kunda ilg'or xorijiy tajribalar asosida uzluksiz ta'lim tizimi uchun pedagog kadrlar tayyorlashni nazarda tutuvchi oliy ta'lim jarayonida zamonaviy yondashuvlardan foydalanishga qaratilgan islohotlar natijasida bo'lajak o'qituvchilarni kreativ fikrlashga tayyorlashda va zamonaviy ta'lim mazmunini modernizatsiyalash, bo'lajak geografiya fani o'qituvchilarni ichki imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishga imkon beruvchi zarur shart-sharoitlar yaratishga yo'naltirilgan ta'lim muhitini yaratish bo'yicha bir-qancha tadqiqotlar olib borilmoqda.

Oliy talim tizimida zamon talabiga javob beradigan o'qituvchilarni tayyorlash zarurati oshib bormoqda. Globallashuv va xalqaro iqtisodiy integratsiya kuchayib borayotgan bugungi kunda ishlab chiqarishni ilm-fan yutuqlarisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Chunki, ishlab chiqarishga intellektual salohiyatli kadrlar va samaradorligi

yuqori bo‘lgan ishlanmalar, ilg‘or innovatsion texnologiyalarni tadbiiq etmasdan turib, ichki va tashqi bozorda xaridorgir mahsulotlar tayyorlash mushkuldir. Bu esa bo‘lajak yosh kadrlarni mukammal bilim egallashga ko‘makdosh bo‘lgan xorij tajribalariga asoslangan dasturiy ta‘lim vositalaridan foydalanish bo‘yicha bir qancha ishlar tahlil qilingan.

Dasturiy ta‘lim vositalari o‘quvchilarga geografik ma‘lumotlarni oson va tez o‘zlashtirish imkonini beradi. Ular interaktivlik, vizualizatsiya va moslashuvchanlik kabi afzalliklarga ega. O‘quvchilar dars jarayonida faol ishtirok etishlari mumkin, bu esa ularning qiziqishini oshiradi. Geografik ma‘lumotlarni grafik va vizual shaklda taqdim etish, o‘quvchilarning tushunishini yaxshilaydi. Dasturiy vositalar turli darajadagi o‘quvchilar uchun moslashtirilishi mumkin.

Geografiya darslarida innovatsion dars ishlanmalari sifatida bir nechta metodlarni keltirish mumkin. Birinchidan, geografik axborot tizimlari (GAT) yordamida o‘quvchilarga geografik ma‘lumotlarni tahlil qilish va xaritalar yaratish ko‘nikmalarini o‘rgatish mumkin. O‘quvchilar GAT yordamida ma‘lum bir hududning geografik xususiyatlarini o‘rganadilar. Masalan, o‘quvchilar o‘z shaharlarining xaritasini yaratishlari va ularni tahlil qilishlari mumkin. Ikkinchidan, virtual sayohatlar o‘quvchilarga turli mamlakatlar va ularning geografik xususiyatlarini tanishtirish uchun juda foydali.

Google Earth yoki boshqa virtual sayohat dasturlari yordamida o‘quvchilar dunyoning turli burchaklariga sayohat qilib, ularning geografik joylashuvi, iqlimi va tabiiy resurslari haqida ma‘lumot olishlari mumkin. Bu usul o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularni yangi bilimlar bilan boyitadi. Uchinchidan, interaktiv o‘yinlar geografik bilimlarni o‘yin orqali mustahkamlashda samarali vosita hisoblanadi.

O‘quvchilar "GeoGuessr" kabi o‘yinlar orqali tasodifiy joylashuvlarni aniqlash va ularning geografik xususiyatlarini o‘rganishlari mumkin. Bu o‘yinlar o‘quvchilarning raqobatbardoshligini oshiradi va o‘zaro hamkorlikni rivojlantiradi. To‘rtinchidan, onlayn resurslar va platformalar geografik mavzular bo‘yicha darslar va testlar o‘tkazish uchun qulay imkoniyatlar yaratadi.

Khan Academy, National Geographic kabi resurslar o‘quvchilarga geografik bilimlarni mustahkamlashda yordam beradi. O‘quv jarayonini yangi pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda tashkil etishda maktab o‘quvchilari uchun zamonaviy o‘quv qo‘llanmalariga katta ahamiyat beriladi. Sir emaski, o‘qitishning asosiy vositasi hanuzgacha atlas bilan jihozlangan darslikdir.

Shu bilan birga, samarali o‘qitish o‘quv-uslubiy majmuasi deb ataladigan boshqa bir qator o‘quv qo‘llanmalaridan (dasturlar, ko‘rsatmalar, o‘quv daftarlari) foydalanishni o‘z ichiga oladi. Ammo o‘quv materiallaridan tashqari, boshqa o‘quv qo‘llanmalari ham qo‘llaniladi: audiovizual va ekran-tovush, shuningdek turli xil interaktiv o‘quv vositalari (multimedia ensiklopediyalari va qo‘llanmalari, moslashtirilgan dasturiy va uslubiy majmualar va shunga o‘xshash elektron darsliklar, test dasturlari). Har qanday yangi texnologiyani o‘zlashtirish bilan o‘qituvchining yangi pedagogik tafakkuri boshlanadi: uslubiy tilning ravshanligi, tuzilishi, metodikada asosli me‘yor paydo bo‘lishi.

Sinfda pedagogik texnologiyalarni qo'llagan holda, yaxshi natijalarga erishib, geografiyani o'qitish jarayoniga yangi nuqtai nazardan qarash mumkinligiga amin bo'la olamiz. Ayni paytda geografiya darslarida turli xil pedagogik yangiliklardan foydalanilmoqda. Shunga qaramay, quyidagilar eng xarakterli innovatsion texnologiyalardir. Mavzuni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish usuli.

AKTni o'quv jarayonining mazmuniga kiritish turli predmet sohaslarini informatika bilan birlashtirishni nazarda tutadi, bu esa o'quvchilar ongini axborotlashtirishga va zamonaviy jamiyatdagi axborotlashtirish jarayonlarinitushunishiga olib keladi. Maktablarni axborotlashtirish jarayonida paydo bo'layotgan tendensiyani anglash katta ahamiyatga ega:

O'quvchilar bu platformalarda o'z bilimlarini sinab ko'rishlari va yangi ma'lumotlar olishlari mumkin. Geografiya dars mashg'ulotlarida dasturiy ta'lim vositalaridan foydalanish o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini yanada rivojlantirishga yordam beradi. Innovatsion dars ishlamalari orqali o'quvchilar geografik ma'lumotlarni oson va qiziqarli tarzda o'zlashtiradilar.

Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularning faol ishtirokini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Shunday qilib, geografiya fani o'quvchilarga nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy ko'nikmalar ham berishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Mamatov, A. (2020). "Zamonaviy Ta'limda Dasturiy Vositalar". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi.
2. Saidov, B. (2021). "Geografiya Darslarida Innovatsion Texnologiyalar". Tashkent: Fan va Texnologiya.
3. Xolmatov, D. (2019). "Geografik Axborot Tizimlari: Nazariya va Amaliyot". Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
4. Abdullaeva, N. (2022). "Interaktiv O'yinlar va Ularning Ta'limdagi O'rni". Tashkent: O'zbekiston Ta'limi.
5. Ismoilov, R. (2023). "Virtual Sayohatlar: Ta'limda Yangi Yondashuvlar". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim Vazirligi.